

NOPAs innspill til NOU 2025:7 Musikklandet

Høringsuttalelse til Kultur- og likestillingsdepartementet

OM NOPA

NOPA, norsk forening for komponister og tekstforfattere, er en interesseorganisasjon for opphavere til musikkverk. Foreningen arbeider for å fremme og ivareta medlemmenes kunstneriske og økonomiske interesser. NOPA har per november 2025 om lag 1650 medlemmer og 600 tilknyttede (musikkskapere i etableringsfasen av sin karriere), som skaper musikk på alle språk og i alle sjangre. Det finnes få, om noen, ansettelsesforhold for denne kunstnergruppen. Felles for NOPAs medlemmer er derfor at de skaper sin egen arbeidsplass, de fleste som selvstendig næringsdrivende. NOPA er hovedsakelig finansiert gjennom kulturelle midler fra TONO og medlemskontingenter.

INNLEDNING

NOPA vil takke regjeringen for å ha initiert NOU-en, og berømme Røyseng-utvalget for et grundig og innsiktsfullt arbeid. *Musikklandet* gir etter vårt syn en solid og oppdatert beskrivelse av musikklivet i Norge i 2025, og identifiserer på en presis måte de utfordringene og mulighetene som preger feltet. Rapporten legger et godt kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling de kommende årene, og NOPA mener at anbefalingene bør inngå som sentrale byggesteiner i en fremtidsrettet kultur- og næringspolitikk som styrker hele bredden av norsk musikkliv.

Under følger våre merknader, fordelt på kapittel:

KAPITTEL 4

MUSIKKENS ROLLE SOM MOTSTANDSKRAFT I KRISER OG KRIG

I *Musikklandet* omtales musikkens rolle i Forsvaret primært som et virkemiddel for å stimulere til kamp, eller som militær korpsmusikk, under kapittel 4.4.2 «Musikkens rolle som motstandskraft i kriser og krig» og 4.4.3 «Musikkens rolle i militæret og blant ekstremister». Rapporten omtaler imidlertid ikke musikk som kultursatsing i Forsvaret. NOPA mener at dette perspektivet bør inn, og at det enkelt kunne gjøres etter modell av DKS (Den kulturelle skolesekken).

Vi foreslår derfor opprettelsen av DKM – Den kulturelle militærsekken – med formål å sikre et mangfold av konserter i Forsvaret, med norsk repertoar (på alle språk) og norske

utøvere. Dette kan inkluderes i *Musikklandet* som et eget avsnitt, og vi tillater oss å foreslå følgende tekst:

Musikk er viktig i bygging av demokrati og fred, og bør igjen få en tydelig plass i en kultursatsing i Forsvaret. Tidligere hadde velferdstjenesten ansvar for å legge til rette for konserter som skulle styrke soldatenes trivsel utenfor tjenestetiden. Forsvaret vil være tjent med kultur og musikk som virkemiddel for økt samhold, fellesskapsfølelse og opplevd tilhørighet. Et godt kultur- og musikktilbud er viktig for å sikre velferd og menneskelig vedlikehold av personellet.

Relevante kilder:

- NOU 1994:18 *Velferd i Forsvaret*.
- Forsvarets Forum, 13.11.2022: «Vellykket feiring for Forsvarets velferd».
- Soldatnytt: «Et godt og helhetlig velferdstilbud = Et operativt forsvar».

KAPITTEL 12

SKJEVFORDELING MELLOM SJANGERE

NOPA har over lengre tid løftet fram den vedvarende skjevfordelingen mellom sjangere i statlige støtteordninger. Vi vil derfor anerkjenne utvalget for en grundig behandling av problemstillingen og for å underbygge funnene med relevant forskning. Selv om deler av skjevfordelingen kan tilskrives hvilke sjangere de ulike institusjonene er satt til å forvalte, viser tabellene på side 328 at den samme systematiske skjevheten også gjør seg gjeldende i det statlige Kulturfondet.

NOPA støtter utvalgets vurdering av at slike skjevheter i tildelingene – «*har konsekvenser, ikke bare for hvilke uttrykk som får synlighet og støtte, men også for hvilke sjangere som får mulighet til å bygge opp bærekraftige strukturer over tid*» (s. 329).

Videre slutter vi oss til utvalgets konklusjon om at «i et mer mangfoldig og globalisert musikkliv er det nødvendig å utvikle et mer fleksibelt og nyansert begrepsapparat som bedre fanger opp kompleksiteten i dagens praksis, **og som legger til rette for mer rettferdig tilgang til ressurser og anerkjennelse**» (s. 330, vår utheving).

Dette er etter NOPAs vurdering en forutsetning for en mer treffsikker og legitim fordeling av offentlige midler.

KAPITTEL 13

UTVALGETS VURDERINGER OG ANBEFALINGER TIL MUSIKKLIVETS ORGANISERING OG POLITIKK

I likhet med de fleste organisasjoner som representerer musikere og kunstnere, er NOPA bekymret for det økende skillet mellom det som omtales som «det frie feltet» og

institusjonene. Senest i forslaget til statsbudsjett for 2026 ser vi at institusjonene prioriteres, mens det frie feltet nedprioriteres. NOPA anerkjenner at dette er en sammensatt problemstilling, og at staten har ansvar for bygningsmasse og ansatte som ikke uten videre kan settes til side.

NOPA mener at musikkutvalgets flertallsanbefaling om å legge flere institusjoner og «semiinstitusjoner» inn under Kulturdirektoratet som søkbare ordninger (s. 339), kan være et egnet grep for å sikre økt transparens og en mer mangfoldig og rettferdig fordeling av begrensede ressurser.

Vi støtter derfor flertallets anbefaling og mener en slik ordning bør utredes videre.

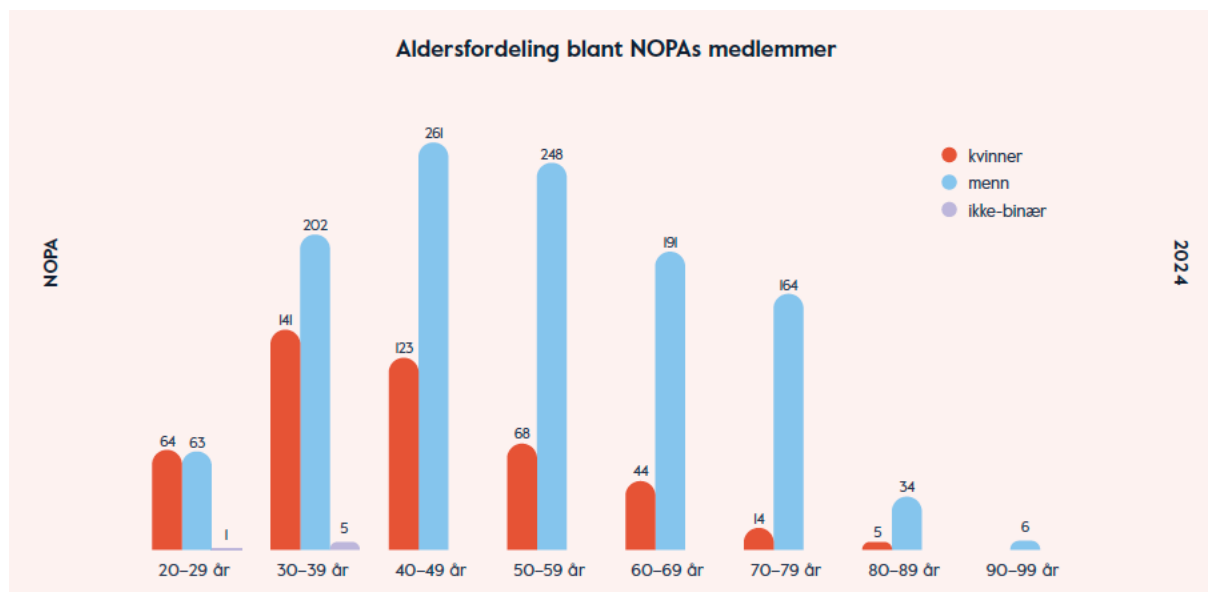
KAPITTEL 16

KJØNNBALANSE

I boks 16.2 «Skjev kjønnsbalanse» (s. 420) viser utvalget til NOPAs årsrapport for 2022, der kvinneandelen var oppgitt til 25 %. Vi ønsker å utdype dette noe. NOPA har gjennom hele 2000-tallet arbeidet målrettet for å redusere den skjeve kjønnsbalansen i organisasjonen. Selv om den totale kvinneandelen fortsatt er lav, varierer tallene betydelig mellom ulike aldersgrupper. Kvinneandelen er høyest i de yngste medlemsgruppene – i aldersgruppen 20–29 år er kvinner faktisk i knapt flertall – og synker gradvis med økende alder.

NOPA er en organisasjon der mange forblir medlemmer gjennom hele livet, og den samlede kvinneandelen vil derfor endre seg langsomt. Nettopp derfor er det viktig for oss å rapportere mer nyansert, slik at utviklingen blant nye og yngre medlemmer kommer tydeligere fram, slik grafen fra vår årsrapport 2024 under viser. Dette gir et riktigere bilde av situasjonen i dag.

Vi vil også fremheve at den totale kvinneandelen har økt fra 17 % i 2015 til 28,1 % i 2024. Selv om det fortsatt er langt igjen, er vi stolte av denne utviklingen.

KAPITTEL 18

NORSKANDEL I STRØMMETJENESTER M.M.

NOPA merker seg med glede at *Musikklandet* løfter fram forslaget om et opplysningskontor for norsk musikk (kap. 18.1.2), og foreslår dette som tiltak i kapittel 19.

I likhet med Røyseng-utvalget mener NOPA at et slikt opplysningskontor vil kunne stimulere til økt bruk av norsk musikk i strømmetjenester, kringkasting og bakgrunnsområdet. Våre beregninger viser at selv en svært liten økning i norskandelen vil gjøre tiltaket samfunnsøkonomisk lønnsomt. I tillegg til å styrke markedsgrunnlaget for norsk musikk, både nasjonalt og internasjonalt, vil tiltaket kunne bygge stolthet og legitimitet rundt norsk musikkproduksjon – og bidra til å motvirke en utvikling der algoritmer i økende grad styrer lyttevalg.

GULL SOM GLIPPER

NOPA støtter utvalgets vurdering av at den kreative næringen må sikres rammevilkår som ivaretar nasjonalt eierskap til immaterielle rettigheter og gir bærekraftige arbeidsvilkår for aktørene i bransjen, jf. kapittel 18.2.1 (s. 474).

Etter NOPAs vurdering er dette et område hvor det foreligger bred sektorvis og politisk forståelse, og som med fordel kan formuleres som en tydelig nasjonal målsetting. *Musikklandet* synliggjør også at når rettigheter flagges ut, mister staten muligheten til å hente avkastning på investeringene som er gjort gjennom kultur- og

næringspolitiske støtteordninger. Dette understreker behovet for rammevilkår som stimulerer til at verdiene fra norsk innholdsproduksjon forvaltes i Norge.

MERVERDIAVGIFT

Det er positivt at *Musikklandet* problematiserer den uavklarte og konkurransevridende situasjonen knyttet til merverdiavgift på vederlag til musikkverk, samt den lite helhetlige merverdiavgiftspolitikken for kulturfeltet. At enkelte aktører omfattes av mva-regelverket, andre står utenfor, og en tredje gruppe i praksis kan velge selv, skaper komplekse forhold som gir både økonomiske tap og betydelige administrative byrder.

NOPA opplever i dag tilnærmet konsensus i bransjen i ønsket om en «kulturmonds etter svensk modell». Vi skulle gjerne sett at NOU-en gikk enda lenger i å anbefale dette, men har forståelse for at det var krevende innenfor rammene for utvalgets allerede omfattende mandat.

KUNSTIG INTELLIGENS

NOPA deler i all hovedsak utvalgets vurderinger av dagens situasjon når det gjelder KI og rettigheter. Vi skulle dog ønske *Musikklandet* var enda mer konkret, med forslag til nasjonale tiltak som sikrer norske rettighetshavere reelt vern. Dette er særlig viktig fordi norske opphavere etter alle solemerker vil få et svakere beskyttelsesnivå når EUs DSM-direktiv implementeres i den norske åndsverkloven, sannsynligvis i første halvdel av 2026.

NOPA viser her til TONOs høringsinnspill til *Musikklandet*, hvor det foreslås en nasjonal politikk basert på tre hovedprinsipper:

- **Samtykke før bruk:** Trening av KI-modeller på opphavsrettslig beskyttet musikk må forutsette samtykke fra rettighetshaverne, i tråd med EUs linje i KI-forordningen.
- **Vederlag ved utnyttelse:** Når musikk brukes til KI-opplæring eller KI-generering i kommersiell sammenheng, skal rettighetshaverne ha krav på rimelig, kollektivt forvaltet vederlag.
- **Transparens og sporbarhet:** KI-modeller og KI-tjenester må pålegges å dokumentere og offentliggjøre hvilke verk som inngår i treningsmaterialet, og hvordan modellene genererer nytt innhold.

Disse prinsippene samsvarer med forslagene som nå behandles i EU (bl.a. Art. 53 og 106 i AI Act, samt codes of practice for GPAI-modeller).

NOPA er noe usikker på hva utvalget mener når de foreslår «å utrede om det bør innføres uoverdragelige vederlagsrettigheter for bruk i strømmetjenester og ved opptrening av kunstig intelligens». Ettersom det allerede eksisterer uoverdragelige rettigheter, antar vi at det må siktes til **nye** uoverdragelige rettigheter. Med en slik presisering – og med det selvfølgelige forbehold at samtykkeprinsippet alltid ligger til grunn – støtter NOPA anbefalingen.

På overgangen mellom side 493 og 494 står det:

- «Dersom en KI-modell er lovlig trent i utlandet, er det opphavsrettslig sett ikke noe i veien for at modellen blir gjort tilgjengelig i Norge, selv om tilsvarende trening ikke ville ha vært lovlig her i landet.»

NOPA vil sterkt advare mot å presentere dette som et endelig uttrykk for gjeldende rett. Selv om vi kjenner til at dette synet finnes i deler av opphavsrettsmiljøet, er det på ingen måte konsensus. Flere søksmål pågår internasjonalt, og mange territorier forventes å utfordre nettopp denne tolkningen. Det kan også nevnes at GEMA denne uken vant sin sak mot OpenAI i München. Videre vil både nasjonale og internasjonale sivilrettslige lovvalsregler kunne påvirke rettstilstanden fremover.

NOPA anbefaler derfor at utsagnet på side 493/494 modereres, slik at det tydelig fremgår at dette representerer ett syn – ikke en etablert rettsregel.

MUSIKK OG GENERATIV KUNSTIG INTELLIGENS

Musikklandet viser til mastering-tjenestene LANDR og iZotope Ozone som eksempler på KI-baserte verktøy for musikkproduksjon (s. 492). NOPA vil i den forbindelse gjøre oppmerksom på at det også finnes et godt norskprodusert alternativ som bør brukes som eksempel: Masterchannel.ai

KAPITTEL 19

MUSIKK SOM NÆRING

NOPA støtter *Musikklandets* vurderinger knyttet til kultur som næring i kapittel 19, og stiller oss uforbeholdent bak Musikkutvalgets anbefaling om å utrede kultur-mva.

Vi deler utvalgets syn på at avviklingen av satsingen på kulturell og kreativ næring i Innovasjon Norge var uheldig, og mener at ordningen heller burde vært styrket.

NOPA støtter utvalgets anbefaling om å vurdere en ny, samlet og tverrsektoriell satsing på kreativ næring for å sikre langsiktig vekst og konkurranseevne.

Videre støtter vi utvalgets vurdering av at det er vesentlig at virkemiddelapparatet har bedre forståelse for næringen, og særlig for at potensialet for næringsutvikling og investeringer i musikkfeltet ligger i immaterielle rettigheter.

NOPA støtter også anbefalingen om å tilpasse virkemiddelapparatets innovasjonskrav til musikkbransjens særtrekk, samt å gi Innovasjon Norge et tydeligere og større mandat til å utvikle et virkemiddelapparat bedre tilpasset kreativ næring, inkludert musikkbransjen.

NOPA støtter helhjertet utvalgets anbefaling om å etablere et opplysningskontor for norsk musikk.

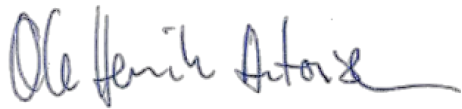
SOSIALE RETTIGHETER FOR ENKELTPERSONSFORETAK

Mange i musikkbransjen har en sammensatt tilknytning til arbeidslivet, med kombinasjoner av næringsinntekt, lønnsinntekt, stipender og andre inntektskilder – en såkalt «lappeteppeøkonomi».

NOPA støtter Røyseng-utvalgets vurdering (s. 506) om at det må stilles høyere krav til kompetansen i NAV når det gjelder å gi personer med slik inntektsstruktur den hjelpen de har lovfestet krav på, og vi støtter anbefalingen om å styrke denne kompetansen. NOPA har, sammen med flere kunstnerorganisasjoner i Kunstnernetverket, også tidligere foreslått å sentralisere behandlingen av slike saker til ett eller noen få NAV-kontor. Dette vil bidra til økt fagkompetanse, mer effektiv saksbehandling og bedre brukerstøtte.

NOPA støtter også utvalgets anbefaling om å utrede en pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende musikere.

Oslo, 14. november 2025

Ole Henrik Antonsen, styreleder NOPA